

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії **Єфіменка Олександр Анатолійович**, 1968 року народження, громадянин України, освіта вища: закінчив у 2008 році Одеську національну юридичну академію за спеціальністю «Правознавство» та здобув кваліфікацію магістра права, працює директором в Державній установі «Центр інфраструктури та технологій Міністерства внутрішніх справ України» (м. Ірпінь), виконав акредитовану освітньо-наукову програму «Право».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Державного податкового університету, Міністерства фінансів України, м. Ірпінь, від «23» липня 2026 року № 917, у складі:

Голови разової
спеціалізованої вченої ради –

Наталії Новицької, доктора юридичних наук, професора, професора кафедри цивільного права та процесу Державного податкового університету

Рецензентів –

Альони Гарбінської-Руденко, кандидата юридичних наук, доцента, доцента кафедри фінансового та податкового права Державного податкового університету

Олени Мельник, кандидата юридичних наук, доцента, доцента кафедри фінансового та податкового права Державного податкового університету

Офіційних опонентів –

Наталії Атаманчук, доктора юридичних наук, доцента, провідного наукового співробітника відділу дослідження проблем правотворчості та адаптації законодавства України до права ЄС Інституту правотворчості та науково-правових експертиз НАН України

Ірини Сторожук, кандидат юридичних наук, професор кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права Хмельницького університету управління та права ім. Леоніда Юзькова,

на засіданні «10» вересня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» **Єфіменку Олександрю Анатолійовичу** на підставі публічного захисту дисертації «**Правове регулювання фінансового контролю за місцевими фінансами**» за спеціальністю 081 «Право».

Дисертацію виконано в Державному податковому університеті, Міністерства фінансів України, м. Ірпінь.

Науковий керівник кандидат юридичних наук, професор Глух **Марина Василівна**, завідувач кафедри фінансового та податкового права Державного податкового університету.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису, виконаного державною мовою, і є комплексним, цілісним, завершеним науковим дослідженням, містить нові науково обґрунтовані результати, які відрізняються новизною в постановці і вирішенні теоретичних та практичних проблем правового регулювання фінансового контролю за місцевими фінансами, що має істотне значення для галузі знань 08 «Право». Зокрема, уперше обґрунтовано концепцію триєдиної трансформації системи муніципального фінансового контролю в Україні, яка, на відміну від існуючих фрагментарних підходів у доктрині фінансового права, передбачає одночасну та взаємопов'язану синхронізацію її нормативно-правового, інституційно-кадрового та цифрового просторів. У межах розробленої концепції доведено правову необхідність подолання деструктивного функціонального паралелізму та усунення розірваності єдиного контрольного циклу між Державною казначейською службою України (превентивний контроль), Рахунковою палатою та Державною аудиторською службою України (ретроспективний контроль) шляхом розробки та ухвалення профільного базового закону, що закріпить уніфіковані процесуальні стандарти моніторингу місцевих фінансів; розроблено та юридично обґрунтовано процесуальний алгоритм імперативної інституціоналізації результатів громадського (соціального) контролю у сфері місцевих фінансів. На засадах муніципальної демократії запропоновано нормативно-правове впровадження обов'язку органів місцевого самоврядування надавати офіційну, вмотивовану правову відповідь на кожну експертну пропозицію інститутів громадянського суспільства.

За своїм змістом дисертація відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (із змінами), Вимогам до оформлення дисертації, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 (із змінами) і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами).

Здобувач має 7 наукових публікацій за темою дисертації, з них 4 статті у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України:

1. Глух М. В., Єфіменко О. А. Теоретико-правові засади фінансового контролю за місцевими фінансами. *Журнал східноєвропейського права*. 2025. № 132. С. 151–158. URL: https://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2025/03/glukh_yefimenko_132.pdf

2. Єфіменко О. А. Історія становлення фінансового контролю за місцевими фінансами. *Правова держава*. 2025. № 58. С. 98–107. URL: <http://pd.onu.edu.ua/article/view/330999/321931>

3. Єфіменко О. А. Теоретико-правові підходи до поняття фінансового контролю в системі публічних фінансів. *Право і суспільство*. 2026. № 1. С. 312–319. URL: https://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2026/1_2026/part_1/42.pdf

4. Бабенко А. Ю., Єфіменко О. А. Порівняльна характеристика нормативно-правового забезпечення фінансового контролю за місцевими фінансами. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія ПРАВО*. 2026. Випуск 94: частина 2. С. 259–267. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2026/05/38-1.pdf>

У дискусії взяли участь (голова, рецензенти, офіційні опоненти, інші присутні) та висловили зауваження:

Офіційний опонент – доктор юридичних наук, доцент **Атаманчук Наталія Іванівна**, провідний науковий співробітник відділу дослідження проблем правотворчості та адаптації законодавства України до права ЄС Інституту правотворчості та науково-правових експертиз НАН України, надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. У дисертації неодноразово обґрунтовується необхідність прийняття спеціального Закону України «Про фінансовий контроль у сфері місцевих фінансів» як одного з ключових напрямів удосконалення правового регулювання. Разом із тим автор обмежився загальним обґрунтуванням такої потреби, не запропонувавши концептуальної структури майбутнього нормативно-правового акту, його основних розділів, предмета правового регулювання, а також співвідношення з положеннями Бюджетного кодексу України та Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні». Доцільним було б структурувати підготовлені пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства шляхом формулювання конкретних редакцій норм у проект закону, подавши його як один із додатків до дисертаційного дослідження. Це посилює практичну цінність дослідження.

2. У положеннях, винесених як наукову новизну, автор заявляє про формування концепції триєдиної трансформації системи муніципального фінансового контролю (с. 10), а також пропонує нові підходи до інституційної організації фінансового контролю. Разом із тим у тексті дисертації недостатньо чітко проведено порівняльний аналіз із вже існуючими науковими підходами, що не завжди дозволяє повною мірою оцінити ступінь саме авторської новизни окремих запропонованих положень.

3. Автор достатньо ґрунтовно характеризує систему суб'єктів фінансового контролю за місцевими фінансами (підрозділ 1.3). Водночас доцільно було б

більш детально дослідити особливості розмежування компетенції між Державною аудиторською службою України, Рахунковою палатою, Державною казначейською службою України та органами внутрішнього контролю органів місцевого самоврядування, особливо в умовах подальшої децентралізації та реформування системи державного фінансового контролю.

4. Позитивно оцінюючи проведений порівняльно-правовий аналіз законодавства держав Європейського Союзу (підрозділ 3.2), варто зазначити, що автор більше уваги приділив характеристиці зарубіжних моделей, ніж визначенню конкретних юридичних механізмів їх імплементації в українське законодавство. Більш розгорнуті пропозиції щодо адаптації окремих європейських інструментів могли б істотно підсилити практичну спрямованість роботи.

5. Автор справедливо наголошує на необхідності посилення ролі громадського фінансового контролю та цифровізації контрольної діяльності. Водночас, окремі пропозиції щодо обов'язковості врахування результатів громадської експертизи та розширення повноважень інститутів громадянського суспільства (с. 133-134) потребують додаткового обґрунтування з позицій конституційного розмежування компетенції органів державної влади й органів місцевого самоврядування, а також принципу самостійності територіальних громад.

Офіційний опонент – кандидат юридичних наук, професор **Сторожук Ірина Петрівна**, професор кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права Хмельницького університету управління та права ім. Леоніда Юзькова, надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. Автором проведено ґрунтовний аналіз нормативно-правового регулювання фінансового контролю за місцевими фінансами та сформульовано пропозиції щодо його вдосконалення. Проте робота виграла б від більш широкого використання матеріалів судової практики, насамперед рішень Верховного Суду, а також практики застосування бюджетного законодавства органами державного фінансового контролю. Це дозволило б більш переконливо продемонструвати існуючі проблеми реалізації відповідних правових норм.

2. У третьому розділі дисертації автор пропонує низку напрямів удосконалення законодавства щодо фінансового контролю за місцевими фінансами. Разом із тим окремі рекомендації мають переважно концептуальний характер. Доцільним було б більш детально визначити механізми реалізації запропонованих змін, зокрема етапи їх упровадження, компетенцію відповідних суб'єктів та можливі правові наслідки їх практичного застосування.

3. Беручи до уваги сучасні умови функціонування бюджетної системи України, доцільним видавалося б окремо дослідити особливості здійснення фінансового контролю за місцевими фінансами в умовах воєнного стану, коли істотно змінюються бюджетні процедури, механізми фінансування та повноваження органів державної влади й органів місцевого самоврядування. Такий аналіз посилив би практичну значущість дисертації.

4. У тексті дисертації поряд використовуються поняття «фінансовий контроль за місцевими фінансами», «муніципальний фінансовий контроль», «контроль у сфері місцевих фінансів», що в окремих випадках застосовуються

як взаємозамінні. Для забезпечення єдності понятійного апарату та юридичної визначеності доцільно було б чіткіше розмежувати зміст зазначених категорій або обґрунтувати можливість їх використання як тотожних.

Рецензент – кандидат юридичних наук, доцент **Гарбінська-Руденко Альона Валеріївна**, доцент кафедри фінансового та податкового права Державного податкового університету, надала позитивну рецензію із зауваженнями:

1. Автором обґрунтовано місце фінансового контролю у забезпеченні фінансової дисципліни органів місцевого самоврядування та запропоновано напрями вдосконалення законодавства. Водночас у роботі недостатньо уваги приділено правовим наслідкам виявлення порушень, а саме механізмам притягнення до фінансової, адміністративної чи іншої юридичної відповідальності посадових осіб органів місцевого самоврядування. Поглиблений аналіз цих питань посилив би практичне значення дисертаційного дослідження.

2. У роботі розглянуто окремі види фінансового контролю та їх реалізацію на місцевому рівні. Разом із тим більш детального висвітлення потребував взаємозв'язок між стадіями бюджетного процесу та здійсненням попереднього, поточного і наступного фінансового контролю. Це дозволило б комплексніше розкрити місце фінансового контролю у системі бюджетних правовідносин.

3. Автором сформульовано низку перспективних пропозицій щодо вдосконалення нормативно-правового регулювання фінансового контролю за місцевими фінансами. Водночас окремі рекомендації мають загальний характер. Наукову і практичну цінність роботи посилює б наведення конкретних редакцій окремих норм Бюджетного кодексу України чи Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», які, на думку автора, потребують внесення змін.

4. Автор цілком обґрунтовано визначає ефективність одним із принципів фінансового контролю. Однак у роботі недостатньо розкрито правові критерії оцінювання ефективності використання коштів місцевих бюджетів, а також юридичні механізми забезпечення результативності контрольних заходів. Більш детальне дослідження цього питання дозволило б повніше розкрити прикладне значення запропонованої автором моделі фінансового контролю.

Рецензент – кандидат юридичних наук, доцент **Мельник Олена Петрівна**, доцент кафедри фінансового та податкового права Державного податкового університету, надала позитивну рецензію із зауваженнями:

1. Автором запропоновано власне визначення поняття «фінансовий контроль за місцевими фінансами» та досліджено його місце у системі публічних фінансів. Разом із тим, у роботі недостатньо чітко розмежовано такі взаємопов'язані категорії, як «фінансовий контроль», «державний фінансовий контроль», «муніципальний фінансовий контроль» та «контроль у бюджетній сфері». Більш ґрунтовне визначення критеріїв їх співвідношення, дозволило б поглибити теоретичне підґрунтя дослідження та чіткіше окреслити місце фінансового контролю за місцевими фінансами у загальній системі фінансового права.

2. У дисертації достатньо повно охарактеризовано принципи, суб'єктний склад та види фінансового контролю. Однак функціональна характеристика фінансового контролю як складової управління публічними фінансами потребувала б більш ґрунтовного дослідження. Зокрема, доцільно було б окремо розкрити зміст превентивної, інформаційної, аналітичної, регулятивної та превентивно-профілактичної функцій фінансового контролю та показати їх взаємозв'язок із фінансовою діяльністю територіальних громад.

3. Автор обґрунтовує необхідність модернізації системи фінансового контролю, удосконалення взаємодії контролюючих органів та прийняття спеціального законодавчого акта. Разом із тим, у роботі недостатньо висвітлено питання інституційної моделі організації фінансового контролю після впровадження запропонованих змін. Зокрема, доцільним було б конкретніше визначити механізми координації між органами державного фінансового контролю, органами місцевого самоврядування та внутрішніми контрольними підрозділами, що посилює б практичне значення запропонованих рекомендацій.

4. Сучасна система державного фінансового контролю дедалі більше базується на принципах ризик орієнтованого планування контрольних заходів, оцінювання ефективності використання бюджетних коштів та запобігання фінансовим порушенням. У дисертації ці питання порушуються лише фрагментарно, хоча їх дослідження дозволило б більш повно обґрунтувати запропоновані автором напрями вдосконалення фінансового контролю за місцевими фінансами.

Голова ради – доктор юридичних наук, професор **Новицька Наталія Борисівна**, професор кафедри цивільного права та процесу Державного податкового університету, без зауважень.

Глух Марина Василівна, кандидат юридичних наук, професор, завідувач кафедри фінансового та податкового права Державного податкового університету, без зауважень.

Результати відкритого голосування:

«За» 5(п'ять) членів ради,

«Проти» НЕМАЄ членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує **Олександрю Єфіменку** ступінь доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової
спеціалізованої вченої ради

Наталія НОВИЦЬКА

(підпис)

М.П.

Державний податковий університет
Підпис: Наталія Новицька засвідчую:
Учений секретар: Роман Роговський
10 09 2016 р.